СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 143. — Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 21 червня 1932. — VOL. XL. No. 143. — Jersey City, N. J., Tuesday, June 21, 1932. — THREE CENTS.

ДЕМОКРАТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ НА КОНВЕНЦІЇ

ШИКАҐО. — Демократи приготовляються на добре до своєї конвенції. Хоч кандидати на номінацію з боку демократичної партії заповіли отворення своїх бюр у середу, вони вже зїхалися в неділю, щоби в понеділок кожде бюро йшло повною силою пари.

Найбільше активности проявляє бюро Рузвелта, на котрого чолі стоїть відомий політик Фарлі. Кромі цього є ще бюро Смита, Ґарнера, Берда, Річі та Морея. Всі вони урядують у тому самому готелю, „Конґрес".

З того можна вносити, що конвенція заповідається горяча. Чотири питання будуть дебатувати дуже завзято: хто має бути кандидатом партії на уряд президента; хто має бути кандидатом на віцепрезидента; хто має бути постійним провідником партії; та хто має кермувати контролею над торговлею алькоголем на випадок відкинення прогибіції.

Поконвенційні клопоти републиканської партії все ще обертаються довкола прогибіції. Партійний комітет має великі труднощі, щоби переконати крайніх „мокрих" і „сухих", що партія з ними. „Сухі" даються вдоволити лекше, бо вони знають, що демократична партія не дасть їм і того, але „мокрі" таки сильно невдоволені.

ВІД 9 ДО 11 МІЛЮНІВ БЕЗРОБІТНИХ У КРАЮ.

ВАШИНҐТОН. — По обчисленням департаменту праці число безробітних виносить тепер в Америці від 9 до 11 міліонів. Найбільший зріст безробіття виказав травень. Назагал ця знижка виносить понад 3%, себто в травню працювали 3 робітники на кожду сотку менше, ніж у квітні.

До Вашинґтону виїхала делеґація Злученого Комітету для Безробіття, щоби добиватися від конґресу ухвалення допомоги для безробітних. Комітет представляє 17 орґанізацій, які мають разом до 6 міліонів членів. На чолі комітету стоїть професор Джан Дюі з Колюмбійського університету.

Чарлз Дос каже, що найгірші часи безробіття вже минули.

КУПЕЦЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНЮ КОНВЕНЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Товариство Ліґи Націй подає, що у відповідь на його запит до провідників бизнесових орґанізацій, що робити для облекшення міжнародньої економічної кризи, більшість відповідей радить скликати міжнародню конференцію для розглянення наново міжнародніх довгів, репарацій, тариф і інших перешкод для торговлі.

ПІСЛЯ ВИБУХУ КОРАБЛЯ В МОНТРЕАЛІ.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Зпід руїн знищеного вибухом нафти корабля „Симбелін" добуто три тіла. У цей спосіб добуто разом 14 тіл. Бракує ще 8 людей, і їх тіл шукають нурці. Щоби докінчити пошукування, треба буде підняти розбитий корабель 17 стіп.

КЛОПІТ З ВЕТЕРАНАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Щоби виправити домів ветеранів великої війни, що прибули сюди на ветеранські демонстрації за бонус, конґрес буде мабуть примушений ухвалити допомогу на жовнірські нoїзди, щоби відвезти ветеранів домів.

Тимчасом ветеранська „армія" почала балакати про політику. Їх рада невдоволена й з републиканців і з демократів та хотіла би створити третю партію.

ЗНОВ РЕВОЛЮЦІЯ В ЧІЛЄ.

САНТІЯҐО. — Уряд, що повалив Давілю, упав, і Давіля знов держить край у своїх руках при допомозі вірної собі армії.

Полковника Ґрове та його помічника Мате, які скидали Давілю, післано до тюрми на остров Хуан Фернандез.

СМЕРТЬ ОСЛАВЛЕНОГО ҐЕНҐСТЕРА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Чарлз Гиґинс, званий Вені Гиґинс, відомий бутлеґер, власник нічних клюбів та дуже впливовий лідер підземелля, помер у неділю зполудня від ран, які 15 годин передтим завдано йому в перехрестній стріляниңі в Бруклині.

Напад на нього зроблено, як він їхав автом з родиною. Коли почалася стрілянина, Гиґинс сховав дитину на поміст авта та впав пробитий багатьома кулями, кричучи: „Вони хотіли знищити мою родину. Я їм відомщу". Та забраний до шпиталю, він скоро довідався, що мститися йому вже не прийдеться. Поліція пробувала дізнатися від нього, хто це міг доконати, але Гиґинс не хотів сказати. Поліція тепер має ріжні теорії про особу вбивника. Догадуються якоїсь пімсти.

ЩО ТАКЕ СУКЦЕС?

НЮ ЙОРК. — На це питання відповідає ряд визначних людей у публікації „Ют". Між іншими професор Айнштайн кпить собі з американського розуміння успіху й каже, що тільки життя для інших варто назвати успіхом. Професор Дюі каже, що ми часто вважаємо успіхом таке, що треба би назвати втратою. Найкраще не оглядатися на ніякі успіхи, а просто цікавився якоюсь справою щиро та віддати їй свої найкращі сили.

ДІДИЧ СТРІЛЯЄ ДО СЕЛЯНИНА.

Окружний суд в Лодзі засудив дідича Тадея Новопольського з Медаянова на 6 місяців вязниці з заміною на гривну 1,500 зол. за те, що стріляв до селянина Романського, який переходив лісом, та ще побив його тростинкою.

ТРАҐІЧНА ПОДІЯ.

У Великодну суботу латинських свят мати прогнала свойого сина, а у Великодну суботу українських свят знайшла його мертвого. Така подія трапилася в селі Кутківцях, тернопільського повіту. Тло цієї події таке: На латинські Великодні Свята мати, Полька, хотіла післати свойого 17-літнього сина Володимира Зазулю, Українця, до костела, щоби там посвятити яйця, паску й інше. Та він, як Українець не хотів іти до костела, щоби ровесники з нього не сміялися. Тоді мати прогнала його з дому, кажучи, хай іде вдоиитися та хай до дому не вертає. Хлопчина, незвичайно тихої вдачі, цього дня пропав. Шукала рідня, поліція та хлопця не знайшли. Судилося матері віднайти його після 5 тижнів у Великодну суботу наших Свят. А саме, мати вийшла на ріку Серет, що пливе біля села, полокати якесь білля і побачила коло берега в воді топельника, в якому пізнала свойого сина. Секція трупа виказала, що він сам втопився. Є це перша весняна жертва Серету.

ПІМСТИВСЯ КОСОЮ ЗА ЖІНКУ.

В селі Хшанові, пов. Янів, люблинського воєвідства, селянин Чапський підозрівав від довшого часу сусіда Незгоду, що баламутить йому жінку. Перед кількома днями сказав, що йде на ярмарок, а тимчасом причаївся за стодолою. Врешті побачив, що Незгода пішов до його хати. Коли довший час не виходив, Чапський вхопив косу, ввійшов до хати і, побачивши сусіда біля жінки, потягнув його косою по голові. Удар був смертний, бо Незгода кілька хвилин опісля помер.

ДИТИНА ПОВІСИЛА ДИТИНУ.

У Мельк, у Німеччині, в домі одного урядника підчас неприсутности родичів бавилися двоє малолітних дівчаток у „ката і шибеницю". Молодша дівчинка грала ролю ката, старша — жертви. Забава покінчилася траґічно. Коли родичі вернулися домів, застали старшу донечку неживу із зашморгнутим мотузом на шиї.

АРЕШТУВАЛИ ВІЙТА.

Поліція з постерунку в Ґассендорфі, пов. Дрогобич, арештувала на припоручення прокуратури окружного суду в Самборі війта з Доброгостова, Василя Фариму, і відставила його до судових арештів у Дрогобичі. Арештованого підозрівають у продажі сконфіскованих давніше поліцією ялиць, що походили з камерального ліса. Також обвинувачують його за видавання неправдивих свідоцтв убожества, чим спричинював страту державному скарбови. Шкоди, нібито спричинені доброгостівським війтом, оцінюють на 3,000 зл.

600,000 ФУНТІВ СТЕРЛІНҐІВ ВІДШКОДУВАННЯ.

Таку величезну грошеву суму має заплатити льондонська друкарня банкнотів Вотерльо державному португальському банкови. Згаданий банк подав фірму Вотерльо до суду за те, що вона видала надруковані банкноти в неуповажнені руки, наслідком чого банк потеряв велику втрату.

ГРІМ ВЛЕТІВ ПО АНТЕНІ ДО ХАТИ.

Над Торунем перейшла буря з громами, яка спричинила великі шкоди. Грім вдарив в один з будинків і по антені влетів до середини. Власника цього дому, Левандовського грім викинув з помешкання на город, а рівночасно поранив ще чотири особі, які знаходилися в цьому помешканню. Двоє з них перевезено до шпиталю. Кромі цього завалилася стеля в помешканні, при чому була частинно знищена одна стеля.

ВТІКАЮТЬ ЗІ СОВІТІВ.

На стації Підволочиська затримався в переїзді з совітської Росії більший транспорт німецьких та чеських горожан, які свого часу заанґажувалися були до праці в совітській Росії. Є це по більшій части ремісники фабричні або так зв. „специ" всяких машинових відділів. В розмові з кореспондентом львівського „Нового Часу" заявили вони, що з тяжкою бідою пустили їх назад домів, обіцюючи навіть деяким з них певні нагороди ва мовчанку у їхніх батьківщинах. У більшости як причину повороту подають брак опіки над ними з чийогонебудь боку та голод. Заповідають, що таких, як вони, вертатись має більше.

ОБМАНСТВО ПІД МАСКОЮ ДОБРОДІЙНОСТИ.

Свого часу світ був зворушений вісткою про гуманітарну акцію віденського „Товариства охорони звірят", що виславо на південь літаками змерзлі ластівки. Як писали ґазети, ластівки, ослаблені зимном, обсіли були масами Відень і тільки завдяки допомозі Т-ва охорони звірят уратувалися від смерти. Тимчасом показується, що ані одної ластівки не вислали тоді літаком на південь! Оголошена в пресі висилка була тільки спритною реклямою віцепрезеса товариства, Васа, що збирав гроші нібито на кошти транспорту нещасних птиць, а на ділі для себе. Крім того Вас допустився інших спроневірень у товаристві на загальну суму 33 тисяч шілінґів.

НЕСПОДІВАНА СМЕРТЬ СПОВІДНИКА.

Жінка Горгулова, вбивника французького президента, сповідалася в Монако. Сповідник помер несподівано після вбивства Думера на удар серця. Французька преса питається, чи жінка атентатчика не виявила сповідникови чогось, що зробило на нього таке вражіння, що він після замаху помер.

УБИВСТВО.

В Увислі, пов. Копичинці, застрілили невідомі осібняки Василя Мостового, рядовика 69 п. піхоти в Гнезні, який перебував дома на святочній відпустці. Причина вбивства не відома.

ШАНТАЖИСТКА ПІД КЛЮЧЕМ.

Ґродський суд у Рівному засудив Марію Ґжибовську на місять вязниці за те, що намагалася вкрасти портфель з грішми в учительки Ядвіґи Войнаровської на стації Рівне. Ця осібка від певного часу вешталася в Рівному і, представляючись чи то як наречена вищих польських офіцирів, чи то як особа, що має великі впливи у властей, старалася доконувати ріжного роду шантажі. І попалась...

РІЗНИЦЬКІ ПОРАХУНКИ.

Підчас суперечки між двома дрогобицькими різниками, Міляном і Ґлоговським, Мілян стрілив тричі з револьвера до Ґлоговського й тяжко його ранив. Ґлоговського в безнадійному стані відставили до шпиталю, а Міляна арештували.

СМЕРТЬ У ВОГНІ.

В загороді Дмитра Горачка в Горах коло Зіболок, повіт Жовква, вибухла пожежа, що знищила хату з домовими річами. У вогні знайшла смерть жінка господаря, літ 50, що хотіла вирятувати з хати машину до шиття. — В Березинках (біля Варшави) повстав огонь у загороді Станислава Вальчака і знищив три господарства. Дві сестри, Станислава (літ 17) і Маріянна (літ 14), кинулися до хати, щоби ратувати деякі річи, але вже не вернулись. Завалився над ними дах і обі згоріли.

МОЛОДЕНЬКІ БАНДИТИ.

17-літній Генрик Кіняш і 14-літній його брат Ян напали біля Винник на жебрачку та заграбили від неї 1 зол. і пів боханця хліба. Багатонадійних юнаків швидко зловлено та відставлено до арешту.

ПОЛІЦІЯНТ УТІК ДО СРСР.

Постерунковий польської поліції у Рівному, Михайло Динак, вломився до бюра повітової поліційної команди в Рівному, вкрав документи та печатки і з тим утік до СРСР. Погоня, заряджена за втікачем, не дала успіху. Згаданий поліціянт мав відзначення за заслуги у війні з большевиками.

ВБИВ ДОЧКУ ЗА ҐРУНТ.

В Черниці, жидачівського повіту, зголосив Михайло Маньчур, що його 23-літня дочка Стефанія повісилася. Переведене слідство виявило, що Маньчур разом зі своїм сином Володимиром оглушили Стефанію, а потім повісили її в стодолі, щоби це виглядало на самогубство. Причиною того злочину було те, що Стефанія домагалася записання ґрунту, який батько їй обіцяв. Батька і сина арештовано.

ПОСУХА В БРАЗИЛІЇ.

Наслідком катастрофальної посухи, яка навістила північну Бразилію, місцеве населення почало масово покидати свої оселі й переноситься цілими караванами в сторони, де посуха дається менше відчувати.

ЗАБИВСЯ РЕКРУТ.

З другого поверха касарні 54 п.п. в Тернополі скочив жидок-рекрут і забився. Причиною цього кроку те, що він не міг привикнути до тяжкої військової служби.

КОМУНІСТИ ДАЛІ БЮТЬСЯ З ФАШИСТАМИ

БЕРЛІН (Німеччина).—При кінці минулого тижня комуністичні та фашистівські боєві дружини мали криваві сутички в ріжних містах Німеччине. В Ельберфельді комуністи спровокували до бійки гітлерівців. Внаслідок бійки полали до шпиталю з тяжкими пораненнями 14 ворохобників та 2 поліцаї.

В Ґаґені, в Дармштадті в Майнці та в інших містах, підчас бійки комуністів з фашистами, також поранено кілька ворохобників, з яких багато попало до шпиталів. В Баварії поліція арештувала 470 гітлерівців за спробу зробити похід по вулицях Мінхена, одягнувши на себе фашистівські уніформи. Баварський уряд не признав декрету центрального берлінського уряду про дозвіл на відновлення гітлерівських боєвих дружин, а тому переслідує баварських фашистів.

ЕВРОПА ПРОТИ АМЕРИКИ.

ПАРИЖ (Франція). — Сюди приїхав з Льозанни премієр міністрів Еріо. З його звітів перед радою міністрів про перебіг початку нарад на міжнародній конференції в Льозанні видно, що орґанізується бльок европейських держав, який буде направлений проти Америки. Европейські держави хочуть розвязати справу німецьких репарацій без звязку з міжнародніми воєнними боргами.

Коли справа репарацій буде розвязана й полагоджена задовольняючо для европейських держав, тоді вони виступлять спільним фронтом у справі своїх воєнних боргів Америці. Очевидно, держави будуть домагатися скасування цих боргів.

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ПЕТИЦІЙ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В анґлійській палаті послів вже кілька разів запитувано секретаря справ закордонних про українські петиції, які мав розглядати Комітет Трох і передати їх Раді Союза Націй до вирішення.

Дня 30 травня посол Паркінсон (в імени посла Дейвиса) поставив запит до секретаря справ закордонних в справі петиції, внесеної українською меншістю в Польщі, проти військової кольонізації українських земель. Секретаріят Союза Націй у лютому признав цю петицію наглою й поручив, щоб її поставити на аґенду Ради. Посол Паркінсон питає, що сталося з тою петицією й чи вона прийде перед Раду.

Капітан Еден, підсекретар справ закордонних відповів: „Петицію, про яку шановний посол згадує, передано до розгляду Комітетови Трох, як цього вимагає правило. Комітет виготовив свою опінію й доручив її Ґенеральному Секретареви. В тому звіті зазначено, що після розглянення її, вони уважають, що справу не потрібно ставити на аґенду Ради Союза. Я хочу ще додати, що письмо до Ґенерального Секретаря, в якому подається умотивовання опінії їхньої, буде вкоротці видрукуване в офіціяльному журналі Союза і його буде можна дістати в бібліотеці парляменту. Посол полковник Веджвуд додав ще свій запит, чи це рішення подасться також до відома українському загалови, який вносив зажалення. Підсекретар відповів, що по всякій правдоподібности відповідь дістане кожний, хто о цей друк попросить. — (Укбюро).

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ОТАВІ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Лондонська преса припускає, що підчас конференції великої Британії та Доміній, яка відбудеться в липні цього року в Отаві (Канада), буде згадане також українське питання. „Сондей Таймс" з дня 22 травня сподівається, що „на конференції буде піднесено також справу незавидної долі українського народу в Совітах". У статті звертається особливу увагу на сильний незалежницький рух між Українцями та піддержку того руху британськими Українцями, які живуть у Канаді.

Стаття кінчиться словами: „Канадійський уряд ледви чи зможе встояти перед цими переконуючими доказами й вже хочби з чисто гуманних причин напевно зверне увтагу світа на положення в Східній Европі підчас отавської конференції". — (Укбюро).

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА І ПОДІЇ НАД ДНІСТРОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Цілий ряд анґлійських денників та періодичних видань обговорував останніми часами дуже обширно події над Дністром. Дня 25 травня помістив один з більших провінціональних денників, „Йоркшір Обзервер", довщого листа під заголовком: „Совіти вирізують втікачів з України". Автор закінчує свій опис словами: „Чи Велика Британія дійсно так дуже занята власними справами, що не має часу звернути увагу та зробити якийсь крок для здержання одної з найбільших траґедій, яка відіграється всього кількасот миль від нас?" Цей допис викликав цілий ряд дискусійних кореспонденцій, які появилися в томуж денникови 27-і 28 травня.

„Белфаст Телеґраф" з дня 28 травня помістив довшого листа в тій самій справі під заголовком „Російські варварства". Також „Сондей Таймс" з дня 29 травня подає довгу статтю про Україну. — (Укбюро).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗУМ ОДНО — СЕРЦЕ ДРУГЕ

У палаті послів американського конґресу ухвалено резолюцію конґресмена Сомерса, яка припоручає американському урядови підперти всякі заходи для скликання міжнародньої конференції для розглянення тяжкого економічного й монетарного стану світа.

Резолюція виходить із заложення, що теперішній світ переходить таку крізу, що тільки спільними силами всіх держав можна її розвязати. Є це думка, яку признають нині вже всі думаючі люди. В Европі тільки те й пишуть, що лише спільними силами можуть краї й народи вратуватися з крізи.

Та сказати — це одно, а поступити після цього — зовсім інше. Всі говорять про потребу спільної акції, але як приходить до акції, її нема. Думка каже їм одно, а старі звички й почування диктують їм друге. Думка тягне до кооперації з іншими, але проти цього бунтується серце, повне старих страхів, підозрінь, завистей і ненавистей.

Ледви чи є кращий приклад на цей розділ між серцем і розумом, як те, що саме тоді, як у Вашинґтоні розум говорить за міжнародню конференцію для розглянення економічного стану, в Льозанні збирається конференція, теж міжнародня, теж переважно економічна, бо говорить про репарації й воєнні довги; але там рідко хто говорить розумом, а майже всі правильно говорять серцем, чуттям, ненавистю, підозріннями, страхом.

Конвенцію заповіджено шість місяців тому. Здається, досить довгий час для її підготування. А всетаки її відкрито зовсім непідготованою. Йшли до неї держави, не знаючи, що скажуть інші держави, й не знаючи навіть, що вони самі скажуть. Десь появилася була чутка, що англійський уряд займе рішуче становище, але анґлійський уряд зараз це опрокинув. Сподівалися, що Еріо та новий уряд Франції буде говорити від розуму до розуму, але премієр Еріо скоро заявився за „справедливу розвязку". Це стара фраза, якою французькі імперіялісти покривають свої горячі бажання геґемонії над Европою. Американський уряд, якого конґрес тепер закликує попирати міжнародню економічну конференцію, самий чимало причинився до загвоздження льозанської конференції заявою проти опущення воєнних довгів.

Словом, до якогонебудь, хочби мінімального успіху міжнародньої конференції ще далеко. Але якраз тому треба про потребу такої кооперації говорити, бо без говорення ніколи не дійдеться до цеї цілі, без якої світ мусить здичіти.

Д-р Остап Грицай.

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО У ВІДНІ

Цьогорічне Шевченківське Свято, влаштоване нашою національною українською громадою у Відні, мало своє окремішнє і — скажім це зараз — незвичайно симпатичне знамя:

Знамя **свята української дітвори** в честь її укоханого **Батька-Кобзаря.**

І це й певно одно з найкращих знамен, що їх ми всилі нині надати нашим Шевченківським святам узагалі. Бо коли з одної сторони нам відомо гаразд, як дуже великий поет любив дітей та скільки то прегарних місць у його творах присвячується натхненому змальовуванню єства та судьби дитини, то з другої ми рівно добре свідомі того, яка вага Шевченківського культу для української дитини саме нині, і то на еміґрації. Оце ось тут на еміґрації все одно, чи се Відень, Прага, чи Ужгород, Франція чи світ за океаном — завжди тут, як на кожній чужині, **грізна небезпека найпогубнішого, що нам сьогодні як народові може загрожувати: небезпека денаціоналізації.** Особливож між нашими людьми в суспільних низах, а передовсім між їх дітьми. Бо і якіж то українські громадяни і громадянки зможуть вирости з дітей, які скрізь чують тільки мову чужого середовища, а від своїх рідних батьків хіба лиш деколи якесь українське слово, тай то іноді таке покалічене, що справді українським його й назвати не годиться? **Так, — важко-преважко прогрішуються в нас ті українські еміґранти, що через свою темноту, байдужність та взагалі безхарактерність відтягаються від національних обовязків! Не тримаються рідних гуртів і не користуються їх просвітньою роботою, і через те й самі пропадають в чужинецькім морі і своїх дітей тягнуть зі собою у пропасть повного почужинщення!** Але й тимбільша заслуга тут тих, що, ставши всилу своєї національної свідомости на сторожі рідного слова й життя на чужині, намагаються спасати нетямучих, з головно їх діти від денаціоналізації так, як це роблять нпр. поодинокі станиці нашої еміґраційної **Рідної Школи.** І це й у Відні цього року Шевченківське Свято тутешньої дітвори було влаштоване не ким іншим, **а саме заходом Комітету тутешньої Української Школи, що під доцільним та енерґійним проводом нашого віденського пароха, о. Мирона Горникевича,** сповняє по змозі своє завдання відносно наймолодших української громади й Відні. Свято відбулося **дня 15 травня в салі Лерергавзу,** при Йозефсгассе, по програмі, відограній виключно молоденькими учениками й ученицями Української Школи у Відні та при співучасти хору українських товариств тут же.

А програма була доволі вдатна і робила тимбільше враження, що сцену прикрашували нарочно на сю ціль намальовані декорації, а саме український краєвид з подобою Шевченківської хати та поетової могили.

Почалося свято промовою ґімназиста **Б. Гулина,** в якій молодий прелеґент зумів розповісти точно та плавко про життя і значіння Шевченка, виголошуючи своє слово — з огляду на чужих гостей — по німецьки. Духовий портрет поета, зясований слухачам в цій промові, був овіяний духом справді молодечого пієтизму для великого борця за волю України, і побажатиб тільки, щоб наша молодь в усіх центрах української еміґрації зберігла собі на тепер і на будуче такий повний щирого пієтизму образ Шевченка як світлий дороговказ на велилюдних і таких дуже ховзьких шляхах чужини... Недоставало тільки кращого вибору цитатів з творів поета в німецькій мові, хоч добрих німецьких перекладів Шевченка в нас нині стільки, що можна було взагалі вставити таку німецьку деклямацію навіть як окрему точку в програмі свята. Після **промови,** нагородженої щедрими оплесками, наступила як головна часть вистава трох драматичних картин з життя Шевченка. Це М. Козоріса **„Тарас дитина"** С. Черкасенка **„До світла, до волі",** та В. Лебедової **„Вінок на могилу Т. Шевченка".** Скажу тут зараз, що як літературні твори всі оті драматичні картини такі слабі, що властиво ні одна з них не заслугувалаб на те, щоб виводити їх на сцені та ще на Шевченківськім Святі. Так мало тут чогось справді поетичного, так небагато божої іскорки творчого таланту, начеб писали це люди, які з подією взагалі не надто багато мають спільного, мов наперекір тому, що нпр. С. Черкасенко, поки став „товаришем" у „Нових Шляхах" А. Крушельницького, писав колись „Про що тирса шелестіла"...

Тимто і стояли ті картини виключно дорогою нашим серцям Шевченківською традицією. Малий Тарас у салі Жениха, Тарас як оповідач і провісник своїх перших мрій у колі дітвори, сплячий Тарас, вінчаний ґенеєм України. Або Тарас, що карає Бугорського різкою за пянствування та безоглядність у поведенню з дітьми... Все те, кажу, це дорогі нашому серцю спомини, що в кожнім, і найпримітивнішім здраматизуванню можуть числити на нашу увагу й на наше захоплення. І тимто й не треба додавати, що кожна зі згаданих уже мною картин стрінулась і на нашім святі із заохочуючим признанням публики, якій передовсім любо було дивитись на тих маленьких кирилівських Петрусів, Грицьків, Васильків, Панасів, а далі Оксанок, Марусь, Катрусьок та Ірин, які так набожно вміли слухати слів Тараса про залізні стовпи та про книжечку, визерунками мережану. Тай мушу сказати взагалі, що наші маленькі актори держались на сцені доволі добре, нехай, що наймолодші були тут і там дещо несміливі. Та сам подих першої молодости в цих маленьких, несміливі, ще проблиски питомих їм поглядів, усміхів, захоплень або тривоги — це власне поглиблювало у глядачів ілюзію справжнього життя, ілюзію тієї молодости поета, оспівуваної ним опісля такими глибоко наболілими псаломами.

Правда, до речі можнаб зазначити, що хлопець у ролі Шевченка (Роман Ґамота) усею своєю поверховністю нагадував далеко більше міського юначка наших часів, ніж кирилівського пастущка, а і його дещо непевна вимова не причинювалася до повного управдоподібнення постаті малого Тараса. І може вільно зазначити, що і вся дітвора в наших картинах була, як на середовище колишньої закріпощеної Кирилівки, прибрана надто театрально (особливож дівчата). Але з другої сторони годі не помітити, що саме краса наших національних одягів надавала всьому краски живісінького життя, дихала на нас леготами рідної України і милувала око й душу чарівною мрією про найдорожчу нам вітчину... Особливож додатне враження зробила картина третя, на могилі Шевченка, де до видимо захопленої дітвори, яка вінчає гріб поета, промовляє учитель (знову Б. Ґулин). Тут просто відчувалося, якою святістю являлась дітворі Шевченкова могила і з якою то пошаною наші діти підходили до неї з вінками. **Тимто в нагороду за стільки** тривалого труду хочу в нашій „Свободі" подати імена всіх тих молодих, молодших і наймолодших, що так гарно вивязалися зі свойого завдання. Ось вони: **Максимович Ляля, Фостик Маруся, Горникевич Маруся, Кузьма Міля, Варановська Павлина, Савка Ірина, Кльойда Антонія, Павлюк Іванна,** і хлопці: **Потаковський Лев, Мартинців Рудольф, Близнюк Мирослав, Лущак Ярослав, Варановський Осип, Савка Богдан, Савка Андрій.**

А як дальша точка програми слідував **мішаний хор,** який відспівав **„Заповіт", „Садок вишневий"** (Калиняка) та **„Ой на горі василечки",** причім наш хор під умілою управою п. **А. Гнатишина** вивязався гаразд з кожного свойого завдання.

І таксамо добре випала деклямація п. Гнатишина, який виголосив Франкові **„Великі Роковини"** з гарним зрозумінням та переконуючою дикцією.

Окремаж згадка належиться режісерови, **проф. Е. Чумакови,** навіть мимотого, що темпо сценічних картин було місцями надто повільне.

Закінчилося свято відспіванням нашого національного гимну, після чого відбувся комерс. А очевидцеві, який ішов додому ще завжди заслуханий у любий суміш голосів дітвори, що саме стояла на сцені, чогось уперто причувалися слова тої своєрідної української мови дітей, роджених і вихованих на чужині. Слова, ознаменовані тут і там гостро чужинецьким наголосом і виговором, і чогось жаль ставало і за тим вечером і за голівками в українських віночках, і щось стурбованою чайкою накликувало в серцю:

— Бережім душі наших дітей від почужинщення!

Кождий сотик, кождий датоі
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

—o—

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

—o—

Хоч бурі ідуть і громи бють
І в горю серце тоне —
Та вже не вбе нас вража лють,
Не розідять кордони.
Бо ясне сонце вже з імли
Зійшло на нашім полі,
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(10)

— Прийшли, як звичайно, першою почтою перед девятою. Листонос дав мені, коли я йшов коридором. Ти тоді ще спав. Я не хотів тебе будити. По сніданню ти знов казав, що хочеш спати. До того знаю, що ти в ліжку не любиш листів читати.

Стефан став призиратися адресам на листах.

— Перший не від неї. Другий.. і той ні... Третій... її письмо!

Згорнув листи до кишені і вибіг на вулицю. В хаті не хотів читати, щоби не зрадитися зворушенням. Вона писала:

„Паважаний Пане!

„Я не сумнівалася, що дістану від Вас прихильну відповідь. В однім я лиш розчарувалася. Я думала, що Ваш лист буде трохи довший і поетичніший. А він такий короткий! Такий сухий, як купецький рахунок. Та може воно й ліпше? Ліпше для Вас, ліпше й для мене. Воно показує, що Ви не заводовий баламут, як загал Ваших ровесників; що Ви поважно думаєте. Завтра, себто в той день, коли дістанете це письмо, в третій зполудня буду переходити через міський парк. Прошу ждати на мене в алеї за ресторaном.

„До побачення.

„С."

P. S. Бачите? Вже виявляю Вам першу букву мого імени!"

Стефан загадав в парку будьтоби вчитися. По обіді побіг до хати, згорнув скрипти і вже в другій годині був в парку. Ходив, сідав, і знов вставав, курив і в будці пив содову воду; вслухувався в удари ратушевого годинника і напастував власний ремонтоар. Так ледви діждався третьої години. Роззирався, крутився, а школярки як нема, так нема. В пятій годині вернувся до хати і бух на отоману.

Безсонна ніч.

Будиться в десятій рано. Над ним стоїть Петро і бє листом по носі.

— Буджу тебе, щоби ти і нині не розкричався так, як вчора. Маєш лист.

На адресі пізнав її письмо, всунув лист під подушку і витягнувся. Не хотів показати, який той лист для нього цікавий.

Петро стояв над ним, хвилю вдивлявся в його лице і промовив:

— Ти мені щось трохи підозрілий. Виглядаєш так, як по цілотижневій батярці. Очи запалі, лице жовте.

— Я мабуть простудився. Тоді на концерті в парку було страшно горячо. Ми сиділи в салі і просто з салі вийшли на холодний воздух.

— Певно, певно, що можна простудитися — казав Петро, значучо усміхаючися. — Чоловік молодий, цілується з дівчиною і розігріє кров, а тут вітер потягне з іншого боку і хороба готова!

Стефан не відповів нічого. Встав, зібрався, взяв лист в кишеню і вийшов. На вулиці виймив листа і здивувався, що нині від багато довший, як був перший і другий лист. Держачи його в дріжачих руках, став читати:

„В. П. П.!

„Ви мабуть розсердилися на мене за те, що я так здурила Вас. Може й не схочете вже листуватися зі мною. Як мамунцю люблю, це не з моеї вини сталося. Ви повинні знати, що дівчина в порівнанню з хлопцем то невільниця. Ми не можемо розпоряджати ні своєю волею, ні часом так, як мужчина. От хочби вчора. У нас були гості. Радше не у нас, а таки у мене. Так, у мене! Я збиралася йти на лекцію музики до консерваторії, щоби хвилинку часу вкрасти для Вас. Так щож? Мама не позволила іти, казала сидіти дома. А знаете, через яку важну перешкоду? Тому, бо до нас, радше до мене прийшов гість: один молодий пан, що старається о мою руку. Природна річ, що в такім разі жадна мама не позволить донці вийти з хати. Я мусіла лишитися дома і „бавити" того пана тоді, коли Ви може нетерпеливо виждали мене. Не увірите, яка я лиха була на нього. Бо що він собі думає? Що я може вийду за нього?... За головуса?! Бо мусите знати, що у нього, хоч має вже двацять і пятий рік, вус ще не засіявся. Я називаю його „всечесніший", бо виглядає як піп. Він знає, що йому хибує, бо скубе нервово в тій околиці, де іншим ростуть вуса. Та урожаю з того не буде. О ні! Бо його тато також без вусів... І таке хоче женитися! О! з того нічого не буде... ні!... хіба мамунця і татко впруться...

„Та вертаймося до нашої справи. Як Ви не погнівалися, то будьте ласкаві прийти в четвер в тій самій годині на те саме місце.

„Ще одно предложення. Чи не схотіли би Ви згодитися на те, щоби ми покищо переписувалися якийсь час? Це було би дуже інтересне і забавне! Аж потому колись, колись познакомимося особисто... Ну?

„Відпишіть зараз, що Ви про це думаєте. Як згодитеся, то я на сходини вже не прийду, лиш напишу лист.

„Бувайте здорові.

„С—а".

Прочитавши цей лист, Стефан подумав:

— Нема дурних! Я буду переписуватися, а вона з тамтим заручиться. Буде йому відчитувати мої листи і будуть з мене сміятися. Та ще й готові спільно укладати відповіди до мене. Або, хочби ні, то як з якоїнебудь причини урветься наша переписка і вона щезне мені з очей, то де і як її віднайти? О! які вони... ті дівчата! Вперед сама кличе, а як хто інший приходить „старатися", то хоч він „головусий всечесніший", вона говорить вже лиш про листування. Ті шельми все думають, що ми сотворені для їх забави; думають, що ми рукавички, які можна що хвилі зміняти!

Стефан не гаявся і зараз по повороті до хати відписав:

„Пані!

„Останнього Вашого предложеня я не приймаю під ніякою умовою. Я мушу з Вами розмовитись устно, і то як найскорше. Ставлюся в свій час на означенім місці

„С. П."

На другий день Стефан зараз по обіді пішов до парку. Був там вже в годині другій. Годинника майже не випускав з рук. Числив нетерпеливо кожду мінуту.

— Пів, три чверти, за десять, сім, шість, за пять мінут.

Озирнувся... і його лице захмарилось, бо згори, просто в його сторону ішов зі скриптами перед очима — Петро.

— Може перейде попри мене, не побачивши? — надіявся Стефан.

Так ні! Петро сів на лавці на тій самій стежці, саме проти Стефана і побачив його.

— І ти тут? — скрикнув. — Як це добре, що ти прийшов. Завдавай мені питання.

— Грім би тебе тріс! — закляв Стефан в душі і відповів сердито:

— Дай мені святий спокій! Мені від тої науки вже в голові шумить. Я втік від тих мудроців, а ти мені їх аж тут приніс.

Петро сів коло Стефана і заглибився в скриптах.

— Не мав дідько коли, тай тепер приніс його мені на карк — погадав Стефан. — Відай треба буде „пустити фарбу", треба буде йому виявити мою тайну.

Стефан вже хотів зачати, коли вчув, що бє ратушевий годинник.

Серце Стефана затріпалося. Числить удари ратушевого дзвона: „раз, два, три, чотири"... потім сильніший і грубший голос: „раз, два, три". Це була хвиля, коли вона повинна була зявитися.

Обережно, щоби Петро не зміркував, що він за дівчиною озирається, став витягати і викручувати шию на всі сторони... Школярки не видко. Став ходити здовж алеї, туди й назад... Не видко!

— Ні! Вона кпить собі з мене. Бачучи, що я так за нею бігаю, вона робить собі з мене забавку. Мені дуже підозріла та нянька, там з тими бахурами, що так зчаста позирає на мене. Чи вона не вислана школяркою, щоби придивлятися, чи я прийшов і що тут роблю? Будуть сміятися з дурня!...

— Лихо би тебе взяло! — воркнув голосно і жбухнув капелюхом об землю.

Петро схопився на рівні ноги. На його лици малювався неабиякий жах.

— Кого... мене? — спитав. — За що? Може ти тут ждеш на кого і я тобі заваджаю? Чому не скажеш отверто? Я був би уступився. Ти ще зі мною церемонишся?

Стефан трохи не розплакався. Хотів уже все розповісти та соромно було признатися, що так дав надути себе. В найліпшій згоді вернулися оба домів.

*

Від хвилі, коли Стефан дістав від школярки першого листа, він з Галею не бачився. Нині пішов перший раз до неї.

— Ти чому так довго не показувався? — спитала.

— Не знаєш, що у мене іспит за плечима? Чей же не схочеш, щоби я через тебе провалився?

— Чи це не викрут лиш? Ось Петро також вчиться до того іспиту, а що вечора знайде стільки часу, щоби до нас зайти, або й з нами пройтися.

— Він може позволити собі, бо ліпше приготований. Він може вчитися пополудни, а я по обіді неспосібний до жадної умової роботи. Мені найліпше іде наука вечорами. Саме тоді, коли ти хочеш, щоби я у тебе був. Вже не довго буде так. До іспиту недалеко. Тоді буду на твої услуги.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Річний Зїзд ОДВУ.

Організація Державного Відродження України скликає свій черговий річний Зїзд на 25. і 26. червня с. р. Зїзд відбудеться в Ню Йорку, в Українськім Народнім Домі на 6-тій вулиці. Впорядчики зїзду сподіваються більшого числа учасників, як членів ОДВУ так і симпатиків, щоб спільними нарадами виробити кращий плян допомогової акції на визвольну боротьбу Рідному Краєви.

Г.

—o—

ШИКАГО, ІЛЛ.

Українська штука на виставі.

З нагоди 200-літніх уродин Юрія Вашингтона місто Шикаго робить від 24. червня до 4. липня с. р. ювилейну виставу в Солджер Філд. В ці дні кожда народність матиме змогу показати свої народні вироби і свій смак у прикрашенню павільону. Найкраще уряджений павільон дістане нагороду.

Для нас, Українців, призначено день 3-го липня с. р. Наше жіноцтво вже проявляє велику діяльність до збирання мистецьких річей, необхідних для декорації павільону. Досі ми, Українці, діставали перші нагороди з мистецтва співу, а нині намагаємося дістати першу нагороду з мистецтва народніх виробів.

Комітет до уряджения Українського Павільону дня 3-го липня доложить усіх старань, щоб достойно виставити українське мистецтво.

Прийматиме гостей у павільоні найкраще наше жіноцтво. Програма буде дуже цікава.

Просимо всіх Українців м. Шикаго й околиці відвідати український виставовий павільон 3-го липня й цим допомогти Комітетові виконати своє завдання.

Картки на виставу можна набути в Запомоговім Тов. Укр. Жінок, від пань: В. Остапчук і К. Доманчук; в Сестрицтві св. Ольги при укр. православній церкві 1944 В. Ірі вул., від пань: А. Пікульської, А. Сенчук і М. Лащук; в Тов. Січ при церкві св. Миколая, Оклей і Райс вул., від пань: К. Тарнавської й Чикало; на горі міста Шикаго від пані Цимбалістої й панни Вінярської; в Запомоговім Тов. Укр. Жінок, від. 2, від панни О. Парути й А. Олесков; у Сестрицтві св. Марії, при церкві св. Марії Богородиці, 49-та й Полайна вул. від пань: А. Ґізовської і К. Перовичевої; в Союзі Українок від пані О. Брилінської; в Вест Пулман, Тов. Союз Українок, від пані К. Шимердяк і А. Грабінської; в Генсом Парк, в Тов. „Молода Україна", від панни М. Козири й О. Любінець.

Комітет до уряджения Українського Павільону:

Анна Дякун, предс.; **Ольга Парута,** касієрка; **Катерина Доманчук,** секретарка.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, подає до відома членам, що слідуючий мітінґ відбудеться 26 червня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітінґ, бо маємо дуже важну справу до вирішення. — Мик. Гуль, предс.; Ів. Дацьків, секр.

У редакції.

— Надійшла телеґрама від нашого спеціяльного кореспондента з Гаїті і я не можу ніяким світом її відчитати.

— Я також не можу, та коли хочете, то я його приведу. Він сидить надолі в шинку.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ

Іван Жук, член Укр. Товариства „Запорожська Січ", в. 23 У. Н. Союза в Дерби, Конн., помер дня 9-го травня по довшій недузі. Покійний лишив жінку й трое дітей. Прожив 40 літ. Членом У. Н. Союза був 16 років. Покійний походив з села Романівка, повіт Теребовля, Західня Україна.

Похорон відбувся 11-го травня с. р. при участи репрезентантів товариства, родини і знайомих. Відпроваджено останки покійного з дому жалоби до української гроко-католицької церкви св. Апп. Петра й Павла в Ансонії на місце вічного спочинку.

Спи, дорогий наш Товаришу, хай земля буде тобі пером.

Іван Бінковський, секр.

—o—

Яків Біленький, член У. Н. Союза, від. 81, Бр. св. Петра й Павла в Куртіс Бей, Мд., помер 13. червня 1932 несподіваною смертю під автомобілем.

Похорон відбувся 16. червня при участи членів Бр. св. Петра й Павла, родини і знайомих. Відпроваджено останки покійного з дому до латинського костела св. Атаназія, а потім на місце вічного спочинку.

Покійний прожив 49 років. Від 1911 р. до смерти був членом У. Н. Союза. Полишив вдову й девятеро дітей. Родився в селі Вишнівчик, повіт Підгайці, в Галичині.

Вічна Йому Память.

Іван Малїнський, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Август Стріндберґ.

ПІВ КАРТКИ ПАПЕРУ.

...Останній віз відїхав. Молодий чоловік із жалібною стяжкою на капелюсі ще раз обійшов по хаті, щоби переконатися, чи чогось не забув.

— Ні, нічого не забув. І вийшов до ждальні. Сказав собі, що не думатиме вже над тим, що пережив у тій хаті. Нараз у ждальні, біля телефону, побачив прибитої пів картки паперу. Вся була записана ріжно: то виразно чорнилом, то дивними круцьками, чорним олівцем, червоним. Там саме була ця всенька його історія, яка відбулася за коротких два роки. Було все, що хотів забути: доля людини на клаптику паперу.

Здіймив зі стіни. Звичайний, жовтий, прозорий папір. Поклав його на примурку ватрана в гостинній кімнаті, схилився та став читати. На першому місці було написане імя: Олеся, найгарніше, яке знав, бо то було імя його судженої. Понижче число: 15—11. Наче число церковної псальми. Ще нижче слово: Банк. То була його праця, свята праця, яка давала йому їсти, давала хату та жінку — основа істнування. Це слово пізніше перекреслив! Банк здержав виплати, та він уратувався, перенісся до іншого банку, після кількох хвилин великої трівоги.

І ось сталося. Крамниця з цвітами, екіпаж. Шлюб. О, тоді в кишені мав чимало грошей!

Потім: крамниця з обстановкою, тапети, відновлювання хати. Післанці. Перепровадилися до нової хати.

Каса в Опері: число 50—50. Тепер вони вже подружа, що неділі ходять до Опери. Це їх найкращі години. Сидять мовчки, жиють гарно, в згоді, в країні казки.

Дальше видно перекреслене назвище. Його приятель, що вибився був доволі високо у суспільності, та не міг побороти якоїсь невдачі, пошпотався, мусів виїхати. Слаба воля...

Тепер, мабуть, сталося щось небуденнього в їх подружому житті. Якась жіноча рука написала олівцем: „Пані..." Що за пані? — Ах, так, ця в довгому плащі, така ввічлива, приємна з вигляду, що то все входила так тихесенько, а ніколи не переходила сальоником, лише з коридора відразу до спальні.

Під її назвищем написане слово: Доктор Л.— Тут у перше зявляється хтось із близької родини: „Мати". Це — теща, яка досі держалася здалека, щоби не перешкоджувати молодятам. Тепер запросили її в тяжкій хвилині. Прийшла врадувана, що й вона може бути придатна до чогось.

Тут починаються великі букви синім і червоним олівцем. Комісовий дім: наймичка відійшла, треба знайти іншу. Аптика. Гм! В очах потемніло йому. Молочарня. Тут замовляв пастеризоване молоко.

Різник, крамниця із зеленю і т. д. Справи домашньої господарки полагоджують тепер телефонічно, бо пані господині нема. Ні. Вона лише лежить у ліжку.

Дальше не міг читати. В очах темніло йому щораз більше, так, як це діється з потопаючими, коли дивляться понад солону морську воду. Та видно, що там було написано. Похоронне заведення. В цьому міститься все! — Одна більша й одна маленька, самособою — труна! А в скобках дописано: вибита сукном.

Дальше вже не було нічого. Все замикало те слово й дальше нічого.

Підніс цей клаптик паперу, поцілував його та сховав у бічну кишеню.

За дві хвилини пережив два роки свого життя!

Не похилив голови, як виходив. Навпаки, підвів її високо, як людина горда та щаслива; чув, що всеж мав у житті щось гарного.

А скільки то бідним людям нічого не приключилося...

ЩО РОБИТИ, ЩОБИ ЗДІЙСНИТИ НАУКУ МАРКСА І ЛЕНІНА?

Московська „Правда" пише: В партійній школі при фабриці „Електропрібор" у Ленінграді управитель школи питається слухачів:

— Що маємо робити, щоби здійснити науку Маркса й Леніна?

Слухачі мовчать.

— Які тенденції виявилися в партії?

Один із слухачів відповідає:

— Декотрі хочуть робити скорішу політику, декотрі ухиляються, а комуністична партія стоїть по середині та не робить нічого ні скоро ні помало.

— Як розуміємо клясову боротьбу?

Один зі слухачів каже:

— Що можу сказати про клясову боротьбу, коли не знаю, що це є кляса!

Лаконічно.

„Як ви задивляєтеся на подружне життя?"

„Здалека, пані".

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

THE UKRAINIAN PROGRESS IN HALYCHYNA.

After the famous Czarist Ukase of 1876 forbidding absolutely the publication of any writings in the Ukrainian language, many of the Ukrainian intelligentsia went to Galicia (Halychyna — in Ukrainian) which was then under Austria.

There conditions were more suitable for the expansion of the Ukrainian revival as the Ukrainian language as a rule did not suffer harsher restrictions than did other languages of the Austrian empire.

The Ukrainian nationalistic revival in Galicia started as early as 1818, an educational and cultural Circle was formed in Peremyshl mainly by the clergy whose task was the expounding of the nationalistic rights. However, the Circle did not as yet have any concepton of the value of pure, popular Ukrainian speech, but on the country, favored a bookish dialect known as Slavonic Russian. The Ukrainian Grammar published by this Circle leaned towards the popular Ukrainian language but showed the so-called "purifying" tendencies by including a good deal of the ancient manuscript and Church language.

This controversy among the Ukrainian intelligentsia in Galicia as to the exact literary form of the Ukrainian language was the cause of subsequent bitter disputes. In about 1830 we find already three schools of thought. First, in opposition to the ancient bookish speech proponents, was the class which agigated very strongly in favor of the live national speech, which had existed since the 11th century and which was characterized by its independence from the Russian or Polish languages, and by its richness and beauty. A leading advocate of this school was Joseph Lozinsky.

On the other hand, there were those who favored the ancient and outmoded bookish and Church language. Finally, there was a small minority which in addition to favoring the retention of this second class, also favored the partial use of the Russian literary language.

The most active and energetic proponents in favor of the use of the pure live speech of the people in the Ukrainian literature were a group of young students of the Lviw (Lemberg) Theological Seminary in 1830. This young generation was strongly influenced in their stand by the revival of Ukrainian Literature in Russian Ukraine 1820—1830, as well as the contemporary Slav reactions and the Polish revolutionary movement of that time. The agitation of this group was characterized by a great love for their native country. Their work consisted in researches in the history and etnography of the Ukrainian as well as in an output of belles-lettres. At its head stood a talented trio composed of Markian Shashkewitch, the first national poet of Galicia, Yakiv Holovatsky, professor of Ukrainian language in University, Lviw, and Ivan Wahylevich, whose endeavors lay in the fields of history, etnography and philology.

However, the work of this seminarist group was beset with many difficulties. The Austrian government having enough trouble with the Polish reactionaries who were clamoring for independence, frowned upon the Ukrainian movement. Secondly, the Censor Board appointed by the government to censor Ukrainian books, although of Ukrainian nationality, was against the literary use of the popular speech and favored the ancient church language. As a result of this attitude practically all of the books and pamphlets issued by the group were suppressed. When, in 1834, the "trio" put out the first almanac, 'Zorya" (Star), it was immediately banned. Therefore, another collection, by this trio, of Ukrainian poems and educational features appeared under the name of "Rusalka Dnistrowa" (The Dniester Fairy). Although printed in Hungary, it was also banned. Its authors became the objects of ill luck. Beset with bodily ills, Shashkewitch died in poverty as pastor of a small parish; Wahylevich went over to the Poles to earn a living. It seemed as if the end of the Ukrainian movement in Galicia was drawing to a close.

An unexpected change took place, oowever, with the coming of the year 1848. This year was characterized throughout entire Europe with a reactionary movement. The Poles of Galicia began to prepare for a revolution against Austria and to counteract this movement Austria changed its attitude towards the Ukrainians. The Ukrainians now became the recipients of various favors and concessions. A Ukrainian political organization was formed known as "Holowna Rada" (Head Assembly) whose function was to present to the central government of Austria the various political and nationalistic needs of the Ukrainian people. In opposition to the Polish revolutionary forces the Ukrainians organized battalions of armed "Sichowyky". In the autumn of 1848 a "Sobor" (convention) of the Ukrainian intelligentsia took place for the purpose of discussing the cultural and national needs of the Ukrainian people and to draft a program for the expansion of the same.

This "sobor" of 1848 reaffirmed the existance of the difference between the Ukrainian nationalism and those of the neighbors, Poland and Russia; recommended unanimously the use of one national Grammar, based upon the pure, popular speech of the people and the use of the latter in all Ukrainian Literature. It further demanded the use of the Ukrainian tongue in all schools of Galicia and furthermore that the Ukrainian part of Galicia be severed from the Polish part (Galicia at that time included also that part of Poland ceded to Austria in 1772). This was a moment of great importance for the Ukrainians of Galicia.

The Austrian government promised to accede to all these demands and even passed in 1850 a law dividing Galicia into the Ukrainian and Polish parts, but this law was never executed.

However, notable progress was made with the passing of measures by the Parliament doing away with the "panshchyna" (a relic of the old feudalistic system) and the accompanying serfdom.

(Next instalment — "Ukrainian Nationalism and Russofilism").

„ЛИНДБЕРҐІЯДА" В ОЛОМУЦІ.

Подружу Лякомим в Оломуці (на Мораві) пропала була 15-місячна донечка Міляда, на яку „вважав" її 7-літній брат. Дитина відбігла й уже не вернулася. Здогадувалися, що впала в ріку й утонула. Батько й мати розпачали над втратою дівчинки, шукали день і ніч, та дарма.

Аж за кілька днів сусідка Лякомих, Кадльчікова, як ішла на закупно, стрінула на Вугляній вулиці коло 24-літню жінку, що в візочку везла заплакану Мілядку Лякому. Здивована Кадльчікова взяла жінці дитину з візочка, та ця молода жінка стала протестувати, що це її дитина, що то не Мілядка, а Вірочка, що піде з Кадльчіковою до Лякомих. Ішла, щоправда, та лише трохи, щоби при найближчій нагоді пропасти з візком серед людей. Це їй вдалося, та поліція знайшла її. Віднайдену дівчинку віддали батькам.

ОБРАЗКИ З НИНІШНЬОЇ ГРЕЦІЇ.

Ліна Тсалдаріс, жінка провідника грецької національної партії, так пише про жіноче питання в Греції:

Також жінки нинішньої Греції, таксамо, як жінки всього світу, змінили значно свій спосіб думання та звичаї. Хоч старинна Греція вже давно затонула у филях забуття, то всеж таки в жінках нинішньої Греції жиє ще краса Венери Мільонської, як і колись.

Греція мусіла побороти неодин удар лихої долі. Тепер, сто літ після здобуття незалежности, пробудилися культурні змагання.

В Атенах можемо стрінути чимало молодих жінок із типічно рівним грецьким носом, з широкими бровами, з ясними великими очима.

Та не було би справедливо твердити, що в Греції всюди є такий чистий клясичний тип. Тип той змінився наслідком мішаних подруж у селян. Між Греками є теж прикмети славянської раси й інших балканських народів.

Всеж таки ті сільські дівчата мають свою спеціяльну красу. Це найкраще впадає в очи, коли дівчата в свята зодягнені в народніх строях, барвистих і вишиваних. Ноша ця в кождій провінції інакша, а творить гарне доповнення блискучого чорного волосся і білих зубів.

Грецькі дівчата сильні та здорові, тому, що працюють на македонських тютюнових полях, або заняті в промислі для перерібки родзинків і овочів. У горах пасуть стада пастухи та пастушки, що своєю красою не похожі на тих, яких оспівували грецькі поети. Між Греками є й ясноволосі, одначе справжній грецький тип це гнучке тіло, ніжна краска лиця, темні очи, блискуче чорне волосся.

Греція старається заховати клясичну красу й оживити її, то „Ліцей жінок" старається зібрати всі гарні античні (старинні) й новітні костюми з усіх порвінцій Греції, з острова Крети та зі старої Візантії. Недавно в Дельфах відбувалася цікава вистава всіх родів жіночих робіт — не лише ручних, а й мережки, роботи з золота, срібла та металів.

Воскресення грецької драми та старинних народніх танців причиниться значно до того, що грецькі дівчата осягнуть цю поезію рухів та красу форми, яку так дуже плекали в старовину.

В Атенах, що нині є зовсім новітнім містом, як і в інших грецьких великих містах, стрічаємо дівчат, зодягнених зовсім на західньо-европейську моду.

Одначе по селах є гарні жінки, що досі виконують примітивну працю: займаються ткацтвом (роблять полотно з лену для білля, для постелі) і роблять килими. Відомі у широкому світі „смирненські" килими, це праця їх рук.

З природи Греки нарід консервативний, звичаї й навички змінюються тому, дуже помало. **Грецькі жінки нпр. не мають досі виборчого права до парляменту, хоч усі жінки від трицятого року життя мають виборче право до громадських установ. Усеж таки жінка не може бути вибрана до міської ради.**

Одначе мужчини помагають жінкам у здобуттю прав. **Годі також заперечити, що в Греції дуже багато анальфабетів серед старших людей.**

Життя дома таке, яке деінде певно назвали би „старомодним". Чоловік є головою родини. Всеж таки грецька „жабка" (еманципатка, суфражистка) у більших містах подібна до своїх товаришок з Англії чи Франції. Дома не приходить до непорозумінь між ґенераціями. Тут не треба строгої батьківської авторитетности, а було би чимсь дуже незвичайним, колиб хлопці або дівчата противилися в чімсь своїм батькам. Часто цей батьківський вплив сягає аж до подружа; заручини молодят відбуваються за посередництвом батьків.

У весільних звичаях змішано багато „старого з новим". У селян весілля це велика подія. Весільні обряди тревають часто день і ніч, а зачинаються тим, що жених і його свояки привозять молоду з її дому, часто і з далекого села. Відбуваються в Греції, самособою, також весілля без тих церемоній.

Греки знають багато таких забав, які знають народи в західній Европі. Кінотеатр у Греції такий популярний, як і в інших країнах, і в Греції виробляють чимало фільм. Це дає грецькій красі нові нагоди.

Спорт значно причинився до скріплення сил Грекинь. Дівчата, щоправда, не займаються ріжними грами з таким одушевленням, як хлопці. Над усе люблять Грекині теніс і ґолф.

Для виховання дітей основано знатні установи. Наслідком війни опинилося в Греції дуже багато втікачів (головно з Малої Азії), тому міста є перелюднені, а серед дітей виступали обяви дегенерації. Також підсоння південної Греції часто є шкідливе здоровому вихованню дітей.

Донедавна столиця Греції, Атени, мала всього двіста тисяч населення. Після того, як до Атен прийшли втікачі з Малої Азії, населення зросло до одного міліона. Багато втікачів жило в початках (1927. р.) у наметах. Побудували 36,000 домів, понайбільше з німецького матеріялу. Попри шлях Солунь-Ляріса-Атени повстали зовсім нові села та міста. Працюють там пильно над керамічними виробами (гончарство), роблять килими.

Всюди замітна чистота. В горах і парках написи: „Любіть деревину!" „Шануйте рослини, не зривайте їх". Усеж таки по старому звичаю Греки люблять натинати дерева, щоби випускати сік і живицю, аби „рицинувати" вино. Так дерева скорше вигибають.

Назагал Греки тверезий нарід. Пяних стрінеться дуже рідко, хоч святкують багато, таки дуже багато свят. На щастя, святкування відбувається в ширшій родині. На Великдень після великого посту їдять спільно ягня. Тоді гостинности нема границь. Усім діляться, віддають радо останнє, що мають.

Коби лише Греки говорили одною мовою! Самособою, вони розуміють усі свої діялєкти. **Одначе літературна мова так дуже ріжниться від буденної мови, що обі ті мови ледви чи можна вважати одною мовою.** Є сім ріжних діялєктів.

Грекиня ще не є господинею дому. Вона ще занадто є лялькою та дамою до товариства, що нічого не робить. Бідняга чоловік мусить робити ріжну роботу, яку в інших народів роблять жінки! Він мусить іти на закупно, мусить ходити коло дітей та подбати про гостей. Мужчина мусить іще більше образуватися, а жінка мусить здобувати собі дім і дітей.

Греки святкують аж забагато свят. По каварнях пересиджують лінюхи, балакають, курять і бавляться ланцюхами жемчугів. Самособою, винна тут багато страшна спека. Вона відбирає людям охоту до праці, робить їх сплячими. **У Греції виходить дуже багато часописів. Багато читають.** Та добрих книжок не багато.

Що колись вартісного дали світови старинні грецькі фільософи, те тепер дістають Греки від інших народів, у новій формі.

— — — — — — — —

Учитель німецької мови одної школи в Атенах завдав був своїм ученикам задачу: „Один день з життя грецького купця". Дванацятьлітній Ахіль Пападапалопулос написав у цій задачі таку думку: „Колиж купець побачив, що купуючий був дурний, порахував йому подвійну ціну".

Колиж той малий Ахіль схотів би був докладніше висловитися, мусів би був написати: „Коли купець побачив, що купуючий був чужинець, а тимсамим дурний, узяв від нього двічі стільки. Крім того дав купуючому зліплений банкнот, якого пізніше ніхто не хотів приняти від чужинця. Він зарахував теж обкраяні банкноти за „цілі" і ще крім того порахував на свою користь".

По Греції мандрує багато чужинців і таке їм трапляється.

ПОДЯКИ.

Я нижче підписана члениця Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам за уділення мені $50 з фонду запомогового, які стали мені тепер дуже в пригоді. Рівнож дякую і місцевим урядникам за їх труд і прихильність до мене.

Павлина Горбалевич,
Ковлдей, Па.

Ми нижче підписані урядники 98 відділу У. Н. Союза складаємо сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за скору виплату по нашім товаришу Григорію Мучка, котрий по довгій 7-місячній недузі помер дня 4. травня 1932, проживши 67 літ.

Я, жінка покійного, Анна Мучка, складаю від себе сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за х прискорену мені виплату по моїм чоловіку Григорію Мучка, котру я одержала в сумі $1,000.

Анна Мучка, жінка;
Петро Рудий, предс.;
Атанас Ґевчук, секр.;
Іван Земба, касієр.

Відділ 280 У. Н. Союза в Скрентон, Па., засилає щиру подяку Головній Екзекутиві У. Н. Союза і загалом усім головним урядникам за отримання $100, яко надгороду за злуку двох відділів докупи разом, а се відділи 176 з 280. — За Уряд Тов. від. 280 У. Н. Союза в Скрентон, Па.: **Сильвестер Говка,** голова; **Станислав Грещук,** фін. секр.; **Р. Рубльовський,** рек. секр.; **Стефан Петращук,** скарбник.

Я, нижче підписана, члениця відділу 352, в Честер, Па., складаю сердечну подяку урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50 з фонду запомогового, котрі стали мені дуже поміччні в нинішних прикрих часах.

Анна Ковальчук.

За злуку двох відділів У. Н. Союза; 166 і 337, ми дістали з головної каси У. Н. Союза дарунок в сумі $25. За той дарунок ми прилюдно дякуємо Головному Урядови нашої організації, а загалови пригадуємо наше Союзове гасло: „В лучности сила!" — **М. Пашко,** предс.; **Я. Мигелич,** кас.; **М. Гр. Алексяк,** секр.

Я, нижче підписаний, складаю якнайсердечнішу подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі 50 долярів, котрі якраз в моїм тяжкім положенню мені придались. Як також щиро дякую урядникам нашого відділу за їх щиру память, що не забули за мене.

Онуфрій Маціканич,
член 369 від. У. Н. Союза
в Палмертон, Па.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(64)

В темних підземелях Тарзан з Преклярусом відмикали двері за дверима в келіях вязнів. Між увільненими вже були: Люкеді, Мпінґу та Оґоніо й багато інших чорних вязнів, з ріжних сторін стягнених сюди. Визволяючи вязнів, Тарзан з Преклярусом наближалися до виходу на циркову арену, а за ними все збільшувався натовп звільнених ними людей. Нарешті вони відімкнули двері також до келії Метелюса та Гасти. Це була остання келія.

За нею було помешкання ґлядіяторів та вязничної сторожі. Тарзан відважно зявився між ними й на здивування їм заявив, що всі вязні вже звільнені й зараз поспішать за ним. Коли ґлядіятори й сторожа хочуть битися з вязнями, то бій буде тяжкий і крівавий; а коли вони пристануть до Тарзана, то також доведеться їм битися з тими, що підтримуватимуть цезаря Сублятуса, бож проти нього Тарзан поведе нових своїх приятелів. Всі заприсягли вірність Тарзанови.

Тепер Тарзан мав уже навіть несподівано для себе більше „військо". Він уже міг узброїти також бувших вязнів. Голосно покликав Тарзан вязнів до кімнати підземелля, де був сам з ґлядіяторами та вартою. Один за другим виходили з підземелля бувші арештанти. Дехто мав тяжко змучений вигляд, а дехто був ще бадьорий і повний сили. Отут мали всі зібратися, як збиралися раніше ті, кого висилали на арену до бою. Всі готовилися до бою, але до іншого.

У „війську" Тарзана були кримінальні злочинці, політичні вязні, полонені, військові, що нарушили дисципліну; були тут і патриції й плебії. „Ми всі маємо свої порахунки з цезарем. Для нас тепер не цікаво, чи мав слушність цезар, чи ні, посилаючи нас до вязниці, але ми горимо пімстою", — говорив Тарзан. „Тепер я мушу звільнити своїх вірних друзів, щоб разом з ними йти далі". З тими словами Тарзан пішов відмикати двері келії з малпами, які чекали на нього.